

Euroopa Liidu nn. horisontaalsed õigusaktid

- direktiiv vabast juurdepääsust keskkonna-informatsioonile (90/313);
- keskkonnaauditi ja –korralduse määrus (EMAS) (1836/93);
- keskkonnamärgistuse määrused (880/92 tööstusproduktid ja 2092/91 ökotolundus ja ökotolunduse saadused);
- IPPC direktiiv (96/61);
- Seveso direktiiv (82/501, asendatud 96/82-ga)

KESKKONNAMÕJU HINDAMINE

Euroopa Ühenduse direktiivid 85/337/EEC ja 97/11/EC (keskkonnamõju hindamine – KMH)

KMH kontseptsioon seadustati esmalt USAs (1968). 1985 võeti üle EL õigusesse, 1991 sõlmiti Espoo konventsioon, ka Rio deklaratsiooni (1992) 17. printsiip.

KMH kontseptsiooni eesmärk

1. keskkonnakaalutluste arvestamine võimalikult varajases faasis;
2. integreeritud lähenemine, st. erinevate keskkonnameediate seoste arvestamine;
3. läbipaistvus ja avalikkuse kaasamine

KMH kontseptsiooni kolm aluspõhimõtet

1. vajalik on luba – keegi ei või ellu viia projekti, millel on oluline mõju keskkonnale, ilma avaliku sektori (otsustaja) loata;
2. protseduurilised nõudmised
KMH protseduur peab läbima 5 faasi:
 - a) arendaja peab läbi viima uuringu kavandatava projekti (või kavandi) keskkonnamõjude kohta (Art. 5.2.);
 - b) loataotlusega peab kaasas käima dokumentatsioon hinnatud otsese või kaudse keskkonnamõju kohta;
 - c) kui otsustaja saab taotluse, peab ta tagama, et informatsioon kataks kõik peamised projektiga kaasas käivad keskkonnamõjud ning võib taodelda lisainformatsiooni;
 - d) kui informatsiooni ja hinnang on korras, siis otsustaja peab
 - avalikustama projekti ja selle keskkonnamõjud;
 - paluma teiste asjassepuutuvate institutsioonide kommentaare;
 - paluma teiste mõjutatavate riikide kommentaare
 - e) arvestades kommentaare ja avalikkuse seisukohti, peab otsustaja otsustama kas kiita projekt heaks (anda luba) või ei

3. kui arendaja (ja otsustaja) ei täida keskkonnamõju hindamise protseduurireegleid, on antud luba kehtetu

Direktiivi mõjuala:

Projektid, millel on oluline keskkonnamõju, defineeritud artiklis 4 (art. 2.1.)

Erandid:

- sõjalised projektid (art. 1 (4));
- projektid, “mille detailid on heaks kiidetud spetsiifilise riikliku seadusandliku aktiga” (art. 1 (5)). ECJ case WWF vs. Borzen (C 435/97);
- erandjuhtudel (ainult hädaolukorrad) kui järgmised tingimused on täidetud:
 - teise hindamise ja avalikkuse kaasamise vormi kasutamise kaalumise;
 - avalikkust tuleb informeerida olemasolevast infost;
 - tuleb teavitada Euroopa Komisjoni;
 - kui mõju ulatub teistesse liikmesriikidesse, tuleb ka neile teatada vastavalt artiklile 7 (art. 2 (3))

Projektid on jagatud kahte kategooriasse:

- 1) **Lisa I projektid** – KMH on kohustuslik kõigile Lisas I nimetatud projektitüüpidele (art. 4 (1)). Direktiiv 97/11 laiendas nimekirja
- 2) **Lisa II projektid** – vastavuse hindamine (screening) vajalik

Screening kui eelhindamine selles osas kas keskkonnamõju on oluline (art. 4.2.)

Põhilised kriteeriumid:

- a) projekti suurus;
- b) projekti iseloom;
- c) projekti asukoht

Liikmesriigi otsus sätestada *screening*’u kriteeriumid vs. konkreetne *screening*

ECJ otsusega (C 72/95) – sellised kriteeriumid võivad osaliselt asendada konkreetset *screening*’ut, ent on kohtupoolse “järelevalve” subjektiks

Vastavalt 97/11-le on liikmesriigil valida 3 valiku vahel:

- a) kõik taotlused Lisa II projektide osas hinnatakse konkreetselt selle suhtes, kas iga projekt omab olulist keskkonnamõju;

- b) eelmise punkti all kirjeldatud protseduuri täiendatakse riiklike kriteeriumite ja juhendmaterjalidega (võimaldab kontsentreerida *screening*'u ressursid projektidele, mis ei ole kaetud riiklike kriteeriumite ja reeglitega);
- c) heaks kiidetud riiklikud kriteeriumid ja juhendmaterjalid Lisa II projektide osas asendavad konkreetse *screening*'u protseduuri. Sellised kriteeriumid ja reeglid peavad vastama direktiivi Lisa III nõuetele ning peavad olema avaldatud (art. 4.3.) ning teavitada tuleb ka Euroopa Komisjoni (art. 11.2.)

Direktiiv on piiratud ulatusega

KMH protseduur ainult projektide suhtes

Ei ole nõutud kavandatavate õigusaktide (strateegiline KMH) või Euroopa Ühenduse projektide suhtes

Direktiiviga sätestatud peamised kohustused

1. arendaja peab läbi viima KMH protseduuri enne kui taotleb direktiiviga kaetud projekti elluviimiseks luba (art. 2.1.);
2. KMH peab identifitseerima, kirjeldama ja hindama projekti otsest ja kaudset mõju järgmiste faktorite suhtes (art. 3):
 - inimesed, flora ja fauna;
 - maapõu, vesi, õhk, kliima ja maastikud;
 - esimeses ja teises punktis nimetatud faktorite vastasmõjud;
 - materiaalsed väärtused ja kultuuripärand;
3. arendaja poolt edastatav informatsioon peab sisaldama vähemalt (art. 5.3.):
 - projekti kirjeldus (asukoht, tööpõhimõte, suurus);
 - oluliste kahjulike mõjude ärahoidmiseks, vähendamiseks ja kui võimalik parandamiseks plaanitud meetmete kirjeldus;
 - andmed, mis on vajalikud projekti peamiste eeldatavate keskkonnamõjude identifitseerimiseks ja hindamiseks;
 - informatsiooni mitte-tehniline kokkuvõte;
 - 97/11 – uuendus: arendaja peab välja tooma ka alternatiivid ja põhjendama asukohavalikut
4. avalikkuse kaasamine (public hearing). Liikmesriik peab kindlustama, et:
 - igasugune artikkel 5 alusel kogutud informatsioon tuleb avalikustada;
 - liikmesriik peab määrama info edastamise ja konsultatsioonide pidamise detailse korra (art. 6.3.);
 - asjassepuutuval avalikkusel peab olema võimalus avaldada arvamust enne projekti algust (art. 6.2.);
 - protsessi ajakava peab olema koostatud selliselt, et võimaldaks arvestada avalikkuse arvamust enne loa väljastamist (uus 6.2.);
5. lõppotsus peab arvestama kogutud informatsiooni, uurimuste tulemusi ja avalikkuse kommentaare (art. 8)

NÕUKOGU DIREKTIIV

85/337/EEC 27. juuni 1985
KESKKONNAMÕJU HINDAMISEST MÕNINGATE ERA- JA RIIKLIKE
PROJEKTIDE PUHUL

EUROOPA ÜHENDUSE NÕUKOGU,

juhindudes Euroopa Majandusühenduse Asutamislepingust ja eriti selle artiklitest 100 ja 235,

juhindudes Komisjoni ettepanekust,¹

juhindudes Euroopa Parlamendi seisukohast,²

juhindudes Majandus- ja Sotsiaalkomitee seisukohast,³

arvestades asjaolu, et Euroopa Ühenduste 1973.⁴ ja 1974.⁵ aasta keskkonna-alastes tegevusprogrammides, samuti 1983.⁶ aasta tegevusprogrammis, mille peajooned on Euroopa Ühenduste Nõukogu ja liikmesriikide valitsused heaks kiitnud, rõhutatakse, et parim keskkonnapoliitika seisneb pigem saastamise või häirivate tegurite tekkimise vältimises kohe allikal, kui kahjulike mõjudega tagantjärele tegelemises; arvestades asjaolu, et neis kinnitatakse vajadust võtta keskkonnamõju arvesse igasuguse tehnilise planeerimise ja otsusetegemise protsessi võimalikult varajases staadiumis; arvestades asjaolu, et selleks on neis kirjeldatud /sätestatud/ taoliste mõjude hindamise protseduuride rakendamist;

arvestades asjaolu, et lahknevused erinevates liikmesriikides kehtivates seadustes, mis puudutavad era- ja riiklike projektide keskkonnamõju hindamist, võivad tekitada ebasoodsad konkurentsitingimused ja sellega mõjutada otseselt ühisturu funktsioneerimist; arvestades asjaolu, et seetõttu on vajalik liikmesriikide sellekohased seadused võimalikult ühtlustada vastavalt lepingu artiklile 100;

arvestades asjaolu, et lisaks on tarvis saavutada Ühenduse üks eesmärke keskkonna ja elu kvaliteedi kaitse sfääris;

arvestades asjaolu, et kuna Lepingus pole antud selle tagamiseks vajalikku võimu, tuleb tagasi pöörduda lepingu artikkel 235 poole;

¹OJ C 196, 9.7.1980, lk.14.

²OJ C 66, 15.3.1982, lk.89.

³OJ C 185, 27.7.1981, lk.8

⁴OJ C 112, 20.12.1973, lk.1

⁵OJ C 139, 13.6.1977, lk.1

⁶OJ C 46, 17.2.1983, lk.1.

arvestades asjaolu, et keskkonnamõtjude hindamise üldpõhimõtted tuleks rakendada /sisse viia, introduce/ eesmärgiga täiendada ja koordineerida teostamislubade andmise protseduure era- ja riiklikele projektidele, mis tõenäoliselt avaldavad keskkonnale märkimisväärset mõju;

arvestades asjaolu, et teostamisluba era- ja riiklikele projektidele, mis tõenäoliselt mõjutavad oluliselt keskkonda, tuleks anda ainult pärast nende projektide tõenäoliste oluliste keskkonnamõtjude eelnevat hindamist; arvestades asjaolu, et see hindamine tuleb läbi viia arendaja /developer/ poolt antud vajaliku informatsiooni põhjal, mida võivad täiendada asutused ja isikud, keda küsimuse all olev projekt võib puudutada;

arvestades asjaolu, et keskkonnamõtjude hindamise põhimõtted tuleb harmoniseerida, eriti projektide osas, mida tuleb hinnata, arendajate peamiste kohustuste osas ja hindamise sisu osas;

arvestades asjaolu, et teatavat tüüpi projektid mõjutavad oluliselt keskkonda ja need projektid tuleb reeglina allutada süstemaatilisele hindamisele;

arvestades asjaolu, et teist tüüpi projektid ei tarvitse alati keskkonda oluliselt mõjutada ja arvestades asjaolu, et neid projekte tuleks hinnata, juhul, kui liikmesriigid leiavad, et nende parameetrid /iseärasused/ seda nõuavad;

arvestades asjaolu, et hindamise alla kuuluvate projektide puhul tuleb anda teatav minimaalne informatsiooni hulk, mis puudutab projekti ja selle mõju;

arvestades asjaolu, et projekti keskkonnamõtjusid tuleb hinnata selleks, et arvestada elanikkonna tervishoiu vajadusi, et puhtama keskkonna kaudu parandada elu kvaliteeti, et kindlustada liikide diversiteedi säilimine ja et säilitada ökosüsteemi reprodutseerimisvõime kui põhiline eluks vajalik ressurss;

arvestades asjaolu, et sellegipoolest ei tuleks käesolevat direktiivi rakendada projektide puhul, mille üksikasjad on vastu võetud liikmesriigi seadusandluse vastava aktiga, sest direktiivi eesmärgid, kaasa arvatud informatsiooni andmine, saavutatakse seadusandluse kaudu;

arvestades asjaolu, et erandlikel juhtudel võib olla õigustatud vabastada mõni spetsiifiline projekt käesoleva direktiivi esitatud hindamisprotseduuridest, juhul kui vastav informatsioon esitatakse Komisjonile,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA DIREKTIIVI:

ARTIKKEL 1

1. Käesolev direktiiv kehtib nende era- ja riiklike projektide keskkonnamõtjude hindamisel, mis tõenäoliselt mõjutavad oluliselt keskkonda.

2. Selle direktiivi seisukohalt:
tähendab "projekt":

- ehitustööde või muude seadmete või plaanide /schemes/ teostamist,

- muid tegevusi, mis mõjutavad looduslikku ümbrust ja maastikku, kaasa arvatud need, mis puudutavad maavarade kaevandamist;

"arendaja" tähendab:

- eraprojekti läbiviimiseks loa taotlejat või riigiasutust, mis projekti algatab;

"teostamisluba" tähendab:

- pädeva asutuse või asutuste otsust, mis annab arendajale õiguse projekt ellu viia.

3. Pädev asutus või asutused on see või need, kelle liikmesriigid määravad käesolevast direktiivist kerkivate kohustuste täitmise eest vastutavaks.

4. Käesolev direktiiv ei hõlma riigikaitse eesmärke teenivaid projekte.

5. Käesolev direktiiv ei kehti projektide kohta, mille üksikasjad on vastu võetud liikmesmaa seadusandluse sellekohase aktiga, kuna käesoleva direktiivi eesmärgid, kaasa arvatud informatsiooni andmine, saavutatakse seadusandluse kaudu.

ARTIKKEL 2

1. Liikmesriigid võtavad vastu kõik vajalikud meetmed kindlustamiseks, et enne loa andmist hinnatakse vastavalt oma mõjule projektid, mis võivad tõenäoliselt keskkonda oluliselt mõjutada *inter alia* oma olemuse, suuruse või asukoha tõttu.

Need projektid on defineeritud artiklis 4.

2. Keskkonnamõju hindamise võib integreerida liikmesriikide olemasolevatesse projektilubade protseduuridesse, või, kui see ei õnnestu, teistesse protseduuridesse või kehtestatavatesse protseduuridesse, mis vastavad käesoleva direktiivi eesmärkidele.

3. Liikmesriigid võivad erandjuhtudel vabastada teatava projekti tervikuna või osaliselt käesolevas direktiivis esitatud tingimustest.

Sellisel juhtumil peab liikmesriik:

a) kaaluma, kas on vajalik mõni teine hindamisvorm ja kas selliselt saadud informatsiooni ei tuleks avalikustada;

b) avalikustama asjasse puutuvale elanikkonnale informatsiooni hindamisest vabastamise kohta ja selle põhjused;

c) informeerima komisjoni enne loa andmist põhjustest, miks erand tehti, ja lisama vastava informatsiooni, mis tehakse kättesaadavaks ka oma riigi kodanikele.

Komisjon edastab saadud dokumendid otsekohe teistele liikmesriikidele.

Komisjon esitab Nõukogule igal aastal aruande käesoleva lõike rakendamise kohta.

ARTIKKEL 3

Keskkonnamõju hindamisega määratakse, kirjeldatakse ja hinnatakse ettenähtud viisil, igal üksiku juhtumi valgusel ja vastavuses artiklitega 4 kuni 11 projekti otseseid ja kaudseid mõjusid järgmiste faktorite osas:

- inimesed, fauna ja floora,
- pinnas /muld/, vesi, õhk, kliima ja maastik,
- esimeses ja teises lõigus mainitud faktorite vastastikune mõju,
- materiaalsed väärtused ja kultuuripärand.

ARTIKKEL 4

1. Vastavalt artiklile 2 (3) tuleb lisas I loetletud projektiklassid hinnata kooskõlas artiklitega 5 - 10.

2. Lisas II loetletud projektiklassid tuleb hinnata kooskõlas artiklitega 5 - 10, kui liikmesriigid leiavad, et nende iseärasused seda nõuavad.

Selleks võivad liikmesriigid *inter alia* täpsustada teatavaid projektitüüpe, mis kuuluvad hindamisele, või võivad kehtestada kriteeriumid ja/või piiriläved, mis on vaja, et määratleda, missugused lisas II loetletud projektiklassid alluvad hindamisele vastavalt artiklitele 5 - 10.

ARTIKKEL 5

1. Projektide puhul, mis vastavalt artiklile 4 on keskkonnamõju hindamise objektiks kooskõlas artiklitega 5 - 10, võtavad liikmesriigid kasutusele vajalikud meetmed, mis tagavad, et ettevõtja annab ettenähtud vormis informatsiooni, mis on täpsustatud lisas III, kui:

a) liikmesriigid leiavad, et informatsioon vastab antud loataotluse protseduuri staadiumile ja konkreetse projekti või projektitüübi ning tõenäoliselt mõjutatavate keskkonna parameetrite spetsiifilistele tunnustele;

b) liikmesriigid leiavad, et arendajalt võidakse õigustatult nõuda antud informatsiooni kogumist /koostamist/ juhitudes *inter alia* kaasaegsetest teadmistest ja hindamismeetoditest.

2. Informatsioon, mille ettevõtja peab esitama vastavuses lõiguga 1, sisaldab vähemalt:

-- projekti kirjelduse, mis koosneb informatsioonist projekti ehituspaiga, konstruktsiooni /ülesehituse/ ja suuruse kohta.

-- kirjelduse meetmetest, mis on ette nähtud olulise negatiivse mõju vältimiseks, vähendamiseks, ja kui võimalik, heastamiseks,

-- andmeid, mis on vajalikud /nõutavad/ põhiliste tõenäoliste keskkonnamõjude määratlemiseks ja hindamiseks,

-- mittetehniline kokkuvõte informatsioonist, mis on esitatud lõikudes 1 kuni 3.

3. Vajaduse korral tagavad liikmesriigid, et igasugune asutus, kelle valduses on vastav informatsioon, teeb selle informatsiooni kättesaadavaks arendajale.

ARTIKKEL 6

1. Liikmesriigid võtavad tarvitusele meetmeid, mis on vajalikud, et tagada asutustele, keda seoses oma spetsiifiliste keskkonna-alaste kohustustega /vastutusega/ konkreetne projekt puudutab, saaksid võimaluse esitada oma arvamuse teostamisloa taotluse kohta. Liikmesriigid määravad asutused, kellega sel eesmärgil kas üldjuhul või igal üksikul loataotluse esitamise juhul konsulteeritakse. Informatsioon, mis kogutakse vastaval artiklile 5, antakse edasi neile asutustele. Üksikasjalikud korraldused konsultatsiooniks määratakse liikmesriikide poolt.

2. Liikmesriigid tagavad /kindlustavad/, et:

-- igasugune teostamisloa taotlus ja igasugune informatsioon, mis kogutakse vastavalt artiklile 5, oleks kättesaadav üldsusele,

-- asjasse puutuvale üldsusele antakse võimalus avaldada oma arvamust, enne kui projekt vastu võetakse.

3. Üksikasjalikud korraldused taoliseks informatsiooniks ja konsultatsiooniks määratakse liikmesriikide poolt, kes võivad sõltuvalt antud projekti või ehitusplatsi konkreetsetest iseärasustest /parameetritest/:

-- kindlaks teha üldsuse mõjutatava osa,

-- piiritleda /täpsemalt määratleda/ paigad, kust informatsiooni on võimalik saada,

-- kindlaks teha viis, kuidas üldsust informeerida, näiteks posteritega teatavas piirkonnas, avaldamisega kohalikes ajalehtedes, näituste organiseerimisega

vastavatest plaanidest, eskiisidest, tabelitest, graafikutest ja mudelistest,
-- kindlaks teha viis, kuidas üldsusega konsulteerida, näiteks kirjalike esitistega, avalike küsitlustega,
-- kindlaks määrata ligikaudsed tähtajad protseduuri erinevate etappide jaoks, et tagada otsuse vastvõtmine mõistliku aja jooksul.

ARTIKKEL 7

Kui liikmesriik on teadlik, et projekt tõenäoliselt mõjutab oluliselt keskkonda teises liikmesriigis või kui liikmesriik, keda see tõenäoliselt puudutab, seda nõuab, peab liikmesriik, kelle territooriumile projekti kavandatakse, edastama artikkel 5 järgi kogutud informatsiooni teisele liikmesriigile samal ajal, kui ta teeb selle kättesaadavaks ka oma riigi elanikele. Taoline informatsioon jääb aluseks igasugustele konsultatsioonidele, mis on vajalikud kahe liikmesriigi vahel kahepoolsete suhete raames vastastikustel ja võrdväärsetel alustel.

ARTIKKEL 8

Vastavalt artiklitele 5, 6 ja 7 kogutud informatsioon tuleb võtta arvesse teostamisloa protseduuris.

ARTIKKEL 9

Kui otsus on vastu võetud, informeerib pädev asutus või asutused asjaga seotud üldsust:

-- otsuse sisust ja kõigist sellega seotud tingimustest,
-- põhjustest ja asjaoludest, millel need otsused põhinevad, kui liikmesriigi seadusandlus seda ette näeb.

Üksikasjalikud korraldused taolise informatsiooni andmiseks määratakse kindlaks liikmesriikide poolt.

Kui teist liikmesriiki on vastavalt artiklile 7 informeeritud, informeeritakse seda ka vastavast otsusest.

ARTIKKEL 10

Käesoleva direktiivi sätted ei puuduta pädevate asutuste kohustusi austada piiranguid, mis on kehtestatud riigisiseste määrustega ja administratiivsete korraldustega ning heaks kiidetud seadusliku korruga, mis puudutavad /with regard to/ tööstuslikku ja kaubanduslikku saladust ja üldsuse huvide eest seismist.

Artikkel 7 rakendamise puhul sõltub /subject to/ teisele liikmesriigile informatsiooni edastamine ja informatsiooni vastuvõtmine teiselt liikmesriigilt piirangutest, mis kehtivad liikmesriigis, kus projekt on esitatud.

ARTIKKEL 11

1. Liikmesriik ja Komisjon vahetavad informatsiooni käesoleva direktiivi rakendamisel saadud kogemuste kohta.

2. Eriti, liikmesriigid informeerivad Komisjoni kõigist kriteeriumidest ja/või piirangutest, mis on vastu võetud küsimuse all olevate projektide valikul kooskõlas /vastavalt/ artikliga 4 (2), või küsimuse all olevate projektitüüpide valikul, mis kooskõlas artikliga 4 (2) alluvad hindamisele kooskõlas artiklitega 5 kuni 10.

3. Viis aastat pärast käesoleva direktiivi teatavakstegemisest saadab Komisjon Euroopa Parlamendile ja Nõukogule raporti selle rakendamisest ja efektiivsusest. Raporti aluseks on eelpoolmainitud informatsioonivahetus.

4. Selle informatsioonivahetuse alusel esitab Komisjon Nõukogule lisaettepanekud, juhul kui see osutub vajalikuks, eesmärgiga /selleks, et, lootes/, et käesolevat direktiivi rakendatakse piisavalt koordineeritud /kooskõlastatud/ viisil.

ARTIKKEL 12

1. Liikmesriigid võtavad tarvitusele meetmeid direktiiviga vastavuse tagamiseks kolme aasta jooksul selle teatavakstegemisest.⁷

2. Liikmesriigid edastavad Komisjonile liikmesriigi seadusandluse määruste tekstid, mis nad on vastu võtnud käesoleva direktiivi alla kuuluvatel aladel.

ARTIKKEL 13

Käesoleva direktiivi määrused /tingimused/ ei mõjuta liikmesriigi õigust võtta vastu rangemaid seadusi keskkonnamõjude hindamise protseduuride ja tegevusulatusse kohta.

ARTIKKEL 14

Käesolev direktiiv on suunatud liikmesriikidele.

Sõlmitud Luksemburgis, 27. juunil 1985.

Nõukogule

President
A. BIONDI

⁷Käesolev direktiiv tehti liikmesriikidele teatavaks 3. juulil 1985.

LISA 1

Artikkel 4 (1) alla kuuluvad projektid

1. Toornafta /crude oil/ töötlemise tehased (välja arvatud ettevõtted, kus toornaftast toodetakse ainult määrdeõlisid) ja seadmed 500 tonni või enama söe või bituminoosse kilda gaasistamiseks või vedeldamiseks päevas.

2. Soojusjõujaamad ja teised põletusseadmed, mis toodavad soojust 300 megavatti või enam, ja tuumajõujaamad ning teised tuumareaktorid (välja arvatud uurimisettevõtted lõhustatava ja .../fertile/ materjalide konversiooniks /??conversion/, millede maksimumvõimsus ei ületa 1 kilovatti pidevat termolaengut /??continuous thermal load/).

3. Seadmed, mis on mõeldud ainult radioaktiivsete jäätmete pidevaks säilitamiseks või lõplikuks ladustamiseks /final disposal/.

4. Integreeritud tehased /integrated works/ malmi ja terase esialgseks sulatamiseks.

5. Ettevõtted asbesti ekstraheerimiseks ning asbesti ja asbesti sisaldavate toodete töötlemiseks ja ümbertöötlemiseks: asbesti-tsemendi toodetele, mille aastatoodang ületab 20 000 tonni lõpptoodangut, hõõrdematerjalidele, mille aastane toodang ületab 50 tonni lõpptoodangut, ning teistele asbesti kasutusalaadele, kus kasutatakse enam kui 200 tonni aastas.

6. Integreeritud keemiaseadmed.

7. Kiirteede, ekspressteede⁸ ning kaugrongiliinide ja 2100 m või pikema stardirajaga lennuväljade⁹ ehitamine.

8. Kaubasadamad ning ka siseveeliinide ja -sadamate siseveeliikluseks, mis võimaldavad enam kui 1350 tonniste veesõidukite läbipääsu.

9. Toksiliste ja ohtlike jäätmete tuhastamise, keemilise töötlemise või ladustamispaikade seadmed.

⁸Käesolevas direktiivis tähendab "ekspressteed" teed, mis vastab definitsioonile Euroopa Lepingu peamiste rahvusvaheliste liiklusarterite kohta 15. novembrist 1975.

⁹Käesolevas direktiivis tähendab "lennujaam" lennujaamu, mis vastavad 1944. aasta Chicago konventsioonile, millega asutati Rahvusvaheline Tsiviillennunduse Organisatsioon (lisa 14).

LISA II

PROJEKTID, MILLE KOHTA KEHTIB ARTIKKEL 4 (2)

1. Põllumajandus

- a) Maapiirkondade maavalduste restruktureerimise projektid.
- b) Ülesharimata maadel või pool-looduslikes piirkondades intensiivse põllumajanduse arendamise projektid.
- c) Veemajanduse projektid põllumajandusele.
- d) Esialgne /esmane/ metsastamine, kus see võib viia ebasoodsate ökoloogiliste muutusteni, ja maaparandus maakasutuse tüübi muutmise eesmärgil.
- e) Linnukasvatuse seadmed.
- f) Seakasvatuse seadmed.
- g) Lõhekasvatus.
- h) Maa juurdevõitmine merest.

2. Kaevandav tööstus

- a) Turba tootmine.
- b) Süvapuurimised, välja arvatud puurimised pinnase /soil/ stabiilsuse uurimiseks ja eelkõige:
 - geotermiline puurimine,
 - tuumajäätmete säilitamiseks tehtavad puurimised,
 - puurimised veevarude hankimiseks.
- c) Mineraalide kaevandamine, mis ei sisalda metalle ega ole kasutatavad energiatootmises, nagu näiteks marmor, liiv, kruus, savikilt, sool, fosfaadid ja potas.
- d) Sõe ja ligniidi (pruunsõe) maa-alune kaevandamine.
- e) Sõe ja ligniidi lahtine kaevandamine.
- f) Nafta /petroleum/ puurimine.
- g) Loodusliku gaasi tootmine.
- h) Metallimaakide kaevandamine.
- i) Bitumisnoosse kilda kaevandamine.
- j) Mineraalide lahtine kaevandamine, välja arvatud metalle sisaldavad ja energiat tootvad mineraalid.
- k) Maapinnal asuvad tööstusseadmed ...nafta /coat petroleum/, loodusliku gaasi ja metallide, samuti bituminoosse kilda kaevandamiseks.
- l) Koksiahjud (sõe utmine).
- m) Tsemenditootmise seadmed.

3. Energiatööstus

- a) Tööstusseadmed elektri, auru ja sooja vee tootmiseks (kui need ei ole lisa 1-s).
- b) Tööstusseadmed gaasi, auru ja sooja vee juhtimiseks; elektrienergia juhtimine /ülekanne/ õhukaablite abil.
- c) Loodusliku gaasi maapealne säilitamine.
- d) Põletatavate gaaside maa-alune säilitamine.
- e) Fossiilsete kütuste maapinnal säilitamine.
- f) Kivisõe ja ligniidi tööstuslik briketistamine.
- g) Tuumakütuste tootmise või rikastamise seadmed.
- h) Kasutatud tuumakütuste ümbertöötlemise seadmed.
- i) Radioaktiivsete jäätmete kogumise ja ümbertöötlemise seadmed (kui need ei sisaldu lisa I).

j) Hüdrolelektrienergia tootmise seadmed.

4. Metallide töötlemine

- a) Raua- ja terasetehased, kaasa arvatud valukojad /tehased/, sepikojad, ...tehased /drawing plants/ ja valtsimistehased (kui need pole kirjas lisas I).
- b) Värviliste metallide, välja arvatud väärismetallide, tootmise ettevõtted, kaasa arvatud sulatamise, rafineerimise, .../drawing/ ja valtsimise seadmed.
- c) Suurte valude /large castings/ pressimine /pressing/, .../drawing/ ja stantsimine.
- d) Metallide pinnatöötlus ja pinna katmine.
- e) Katelde, reservuaaride, paakide ja teiste lehtmetailist konteinerite tootmine. Mootorsõidukite tootmine ja kogumine, mootorsõidukite mootorite tootmine.
- g) Laevatehased.
- h) Lennusõidukite ehitamise ja parandamise seadmed.
- i) Raudteeseadmete tootmine.
- j) Lõhkeainetega stantsimine.
- k) Metallimaakide rikastamise ja paagutamise ettevõtted.

5. Klaasi tootmine

6. Keemiatööstus

- a) Vaheproduktide töötlemine ja kemikaalide tootmine (kui nad ei ole esitatud lisas I).
- b) Pestitsiidide ja farmaatsiatoodete, värvide ja lakkide, elastomeeride ning peroksiidide tootmine.
- c) Nafta-, naftakeemia- ja keemiatoodete säilituspaigad.

7. Toiduainetetööstus

- a) Taimsete ja loomsete õlide ning rasvade tootmine.
- b) Liha- ja põllumajandustoodete konserveerimine ja pakkimine.
- c) Piimatoodete tootmine.
- d) Pruulimine /and malting/.
- e) Maiustuste ja siirupi tootmine.
- f) Loomade tapamajade seadmed.
- g) Tööstuslikud tärklisetootmise ettevõtted.
- h) Kalajahu ja kalaõli tehased.
- i) Suhkruvabrikud.

8. Tekstiili-, naha-, puu- ja paberitööstus

- a) Villa kammimise, puhastamise ja pleegitamisvabrikud.
- b) Kiudplaatide, saepuruplaatide /particle board/ ja vineeri tootmine.
- c) Puidumassi, paberi ja kartongi valmistamine.
- d) Kiudude värvimisvabrikud. /Fibre-dyeing/
- e) Tselluloosi töötlemise ja tootmise ettevõtted.
- f) Parkimis- ja nahatöötlemise vabrikud.

9. Kummitööstus

Elastomeeril põhinevate toodete tootmine ja töötlemine.

10. Infrastruktuuri projektid

- a) Tööstuspiirkondade arendusprojektid.
- b) Linnade arendamise projektid.
- c) Suusatõstukid ja kõisraudteed.
- d) Teede, sadamate, kaasa arvatud kalasadamate ja lennuväljade ehitamine (projektid, mis pole kirjas lisa I).
- e) Kanalisatsiooni- ja üleujutuste vältimise tööd /flood-relief works/
- f) Tammid ja teised rajatised, mis on mõeldud vee kinnipidamiseks või selle pikemaajaliseks säilitamiseks.
- g) Trammitreed, õhuraudteed /elevated/ ja maa-alused raudteed, rippkaablid /suspended lines/ või erilist tüüpi samalaadsed kaablid, mida kasutatakse eranditult või peamiselt reisijateveoks.
- h) Nafta- /oil/ ja gaasijuhtmete seadmed.
- i) Pika ulatusega veejuhtmete paigaldamine.
- j) Jahisadamad.

11. Teised projektid

- a) Puhkekülad ja hotellikompleksid.
- b) Autode ja mootorrataste püsivad võidusõidu- ja testimise ringrajad.
- c) Tööstus- ja olmejäätmete käitlemise ettevõtted (kui nad ei ole antud lisa I).
- d) Heitvee puhastusseadmed.
- e) Jääkmuda ladustamispaigad.
- f) Vanametalli säilituspaigad.
- g) Mootorite, turbiinide või reaktorite testimispingid.
- h) Kunstlike mineraalkiudude tootmine.
- i) Püsirohku ja lõhkeainete tootmine, pakkimine, laadimine /lastimine/ või padrunitesse panemine.
- j) Lammutuskojad.

12. LISA I esitatud arenguprojektide modifikatsioonid ja lisa I projektid, mis võetakse ette ainult või peamiselt uute meetodite või toodete väljatöötamiseks ja testimiseks ega kasutata üle ühe aasta.

LISA III

Informatsioon, mille kohta kehtib artikkel 5 (1)

1. Projekti kirjeldus, mis hõlmab eriti:

- kogu projekti füüsiliste parameetrite ja maa-kasutuse nõuete kirjeldused ehitus- ja käitamisfaasides,
- tootmisprotsesside põhiparameetrite kirjeldus, näiteks kasutatavate materjalide liik ja kvantiteet,
- eeldatavate jäätmete ja emissioonide (vee, õhu ja pinnase /mulla/ saastamise, müra, vibratsiooni, valguse, soojuse, radiatsiooni jne.) tüübi ja hulga hinnang, mis taotletava projekti käitamise tagajärjel tekivad.

2. Kus vaja, peajooned peamistest alternatiividest, mida arendaja on uurinud ja tema valiku peamised põhjused, võttes arvesse keskkonnamõjusid.

3. Keskkonna osade kirjeldus, mida taotletav projekt tõenäoliselt oluliselt mõjutab, kaasa arvatud inimesed, fauna, floora, pinnas /muld/, vesi, õhk, kliimaatilised faktorid, materiaalsed varad, kaasa arvatud arhitektuurilised ja arheoloogilised mälestusmärgid, maastik ning nimetatud faktorid omavahelistes seostes.

4. Kirjeldus¹⁰ taotletava projekti tõenäolistest olulistest mõjudest keskkonnale, mis tulenevad:

¹⁰Käesolev kirjeldus peaks hõlmama projekti otseseid mõjusid ja kõiki kaudseid, teiseseid, kuhjuvaid, lühiajalisi, pikaajalisi, püsivaid, ja ajutisi, positiivseid ja negatiivseid

- projektist enesest,
- loodusressursside kasutamisest,
- saasteainete emissioonist, häirivate tegevuste tekitamisest ja jäätmete kasutusest väljaviimisest;

ja ettevõtja kirjeldus ennustatavatest meetoditest, mida kasutatakse keskkonnamõjude hindamiseks.

5. Meetmete kirjeldus, mida kavandatakse kahjulike keskkonnamõjude vältimiseks, vähendamiseks, ja kus võimalik, hüvitamiseks.

6. Mittetehniline kokkuvõte ülaltoodud pealkirjade all toodud informatsioonist.

7. Igasuguste raskuste (tehniliste puuduste või oskusteabe puudumine) märkimine /äratoomine/, millega ettevõtja puutub kokku nõutava informatsiooni kogumisel.

JUURDEPÄÄS KESKKONNAALASELE INFORMATSIOONILE

Euroopa Ühenduse direktiiv 90/313/EEC (7. juuni 1990) juurdepääsust keskkonnaalasele informatsioonile

Direktiivi eesmärk

Kindlustada vaba juurdepääs riigivõimuorganite halduses olevale keskkonnaalasele informatsioonile ning selle info levitamine (Art. 1)

Definitsioonid (Art. 2)

- *keskkonda puudutav informatsioon*

igasugune kirjalik, visuaalne, suuline või digitaalne informatsioon vee, õhu, pinnase, loomastiku, taimestiku, maa ja looduslike kohtade seisundi kohta ning tegevuste (k.a. tegvused, mis põhjustavad avaliku korra rikkumise - nagu müra) või meetmete kohta, mis mõjuvad neile ebasoodsalt või mis tõenäoliselt mõjutavad neid. Samuti igasugune informatsioon tegevuste või meetmete kohta, mis on mõeldud neid kaitsma, k.a. administratiivsed meetmed ja keskkonnakorraldusprogrammid

- *riigivõimuorganid*

kõik riiklikud asutused (organid) riiklikul, regionaalsel ja kohalikul tasandil, kes valdavad keskkonnainfot

Erandid – kohtu- ja seadusandlik võim

Liikmesriikide olulisemad kohustused ja õigused

- Liikmesriigid peavad kindlustama, et võimuorganid võimaldaksid keskkonnaalasele infole juurdepääsu igale füüsilisele ja juriidilisele isikule tema nõudel, ilma et isik peaks tõestama oma huvi selle info vastu (Art. 3.1);
- Liikmesriigid peavad määrama juhised, mille alusel keskkonnaalane info avalikustatakse (Art. 3.1);
- Riigivõimuorgan peab iga isiku informatsiooni taotlusele vastama nii kiiresti kui võimalik ja mitte hiljem kui kahe kuu jooksul nõude saamisest. Infole juurdepääsu keelamise põhjused peavad olema vastuses märgitud (Art. 3.4);
- Liikmesriigid võivad andmete esitamise eest nõuda mõõdukat tasu (Art. 5);
- Liikmesriigid peavad tegema kõik vajaliku kindlustamiseks, et keskkonna eest vastutavate ja riigivõimule alluvate organite halduses olev keskkonnaalane info avalikustataks (Art. 6);
- Liikmesriigid peavad soodustama üldsuse varustamist keskkonnaalase infoga (Art. 7).

Erandid

- Liikmesriigid võivad keelduda nõude rahuldamisest kui see puudutab (Art. 3.2):
 - võimuorganite konfidentsiaalseid toiminguid, rahvusvahelisi suhteid ja riigi kaitset;
 - riigi julgeolekut;
 - materjale, mis on või on varem olnud kohtus otsustamisel või uurimise all (k.a. distsiplinaaruurimine) või dokumente, mis on eeluurimise all;
 - äri-, tööstus- ja intellektuaalse omandi saladusi;
 - füüsiliste isikute konfidentsiaalsust;
 - materjali, mille on andnud kolmas isik, kes ei ole selleks seadusega kohustatud;
 - materjali, mille avalikustamine osutub tõenäoliselt keskkonnale kahjulikuks
- Infonõude rahuldamisest võib keelduda, kui see sisaldab valmimata dokumente või andmeid, sisemist infovahetust või kui nõue on silmnähtavalt põhjendamata või formuleeritud liiga üldsõnaliselt (Art. 3.3).

Isiku õigused

Isik, kes peab oma nõude ignoreerimist või sellele mittevastamist põhjendamatuks, või isik, kellele on antud ebaadekvaatne vastus, võib nõuda juriidilist või administratiivset otsuse ülevaatamist kooskõlas vastava riigi õigussüsteemiga (Art. 4)

REOSTUSE KOMPLEKSNE VÄLTIMINE JA KONTROLL (IPPC)

Euroopa Ühenduse direktiiv 96/61/EÜ (26. sept. 1996) reostuse kompleksse vältimise ja kontrolli kohta

Direktiivi eesmärk

Jõuda lisa I loetletud tegevustest põhjustatud reostuse kompleksse vältimise ja kontrollini. Direktiiv sätestab meetmed reoainete eelloetletud tegevustest põhjustatud õhku-, vette ja pinnasesseheite, jäätmed kaasa arvatud, vältimiseks või, kui seda ei suudeta teha, vähendamiseks eesmärgiga tõhusalt kaitsta kogu keskkonda (Art. 1).

Definitsioonid

Artiklis 2 on defineeritud järgmised mõisted:

- aine;
- reostus;
- käitis;
- olemasolev käitis;

- heide;
- heite piirväärtus;
- keskkonna kvaliteedistandard;
- pädev asutus;
- luba;
- tegevuse muutus;
- (tegevuse) oluline muutus;
- parim võimalik tehnika (BAT);
- tehnika;
- võimalik (tehnika);
- parim (tehnika);
- käitaja

Käitaja põhikohustusi reguleerivad üldpõhimõtted (Art. 3)

Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et pädevad asutused tagaksid käitiste käitamist nõnda, et:

(a) on rakendatud kõik meetmed reostuse vältimiseks, eelkõige parima võimaliku tehnika kasutamise teel;

(b) ei põhjustata olulist reostust;

(c) välditakse jäätmeteket vastavalt Nõukogu 15.juuli 1975. aasta direktiivile 75/442/EMÜ jäätmete kohta; kui jäätmeid tekitatakse, siis nad ka taaskasutatakse või, kui see ei ole tehniliselt ega majanduslikult võimalik, kõrvaldatakse, vältides või vähendades seejuures mis tahes kahjulikku mõju keskkonnale;

(d) energiat kasutatakse otstarbekalt;

(e) on võetud vajalikud meetmed õnnetusjuhtumite vältimiseks ja nende tagajärgede piiramiseks;

(f) tegevuse lõpetamisel on võetud vajalikud meetmed, et vältida reostusriski ja viia tegevuskoht rahuldavasse seisundisse.

Käesoleva artikli nõuete täitmiseks piisab, kui liikmesriigid tagavad, et pädevad asutused arvestavad loa tingimusi määrates käesolevas artiklis sätestatud üldpõhimõtteid.

Loa uute käitiste käikuandmiseks (Art. 4)

Ühtki uut käitist ei anta käiku ilma käesoleva direktiivi kohase loa.

Nõuded loa andmise kohta olemasolevatele käitistele (Art. 5)

Loataotlused (Art. 6)

Loataotlus peab sisaldama alljärgnevat informatsiooni:

- käitist ja selles tehtavat,

- toor- ja abimaterjale ning käitises kasutatavaid või toodetavaid aineid ja energiat,
- käitise heiteallikaid,
- tingimusi käitise asukohas,
- käitises igasse keskkonnaelemendi lähtuda võiva heite iseloomu ja suurust ning seda kuidas heited võivad keskkonda oluliselt kahjustada,
- kavandatavat tehnoloogiat või muid tehnilisi võtteid käitises lähtuvate heidete vältimiseks või, kui see ei ole võimalik, vähendamiseks,
- kus vaja, kavandatavaid meetmeid jäätmetekke vältimiseks ja jäätmete taaskasutamiseks käitises,
- muude käitaja artiklis 3 sätestatud põhikohustusi reguleerivate üldkohustuste täitmiseks kavandatavaid meetmeid,
- kavandatavaid heiteseiremeetmeid.

Loataotlus peab sisaldama ka tehniliste üksikasjadeta kokkuvõtet loetletud punktidest.

Kompleksne lähenemine lubade andmisele (Art. 7)

Et kõik asjakohased pädevad asutused tagaksid kompleksse lähenemise lubade andmisele, võtavad kõik liikmesmaat meetmed selleks, et loa tingimused ja väljaandmise kord, kui asjaga tegeleb rohkem kui üks pädev asutus, oleksid ühesugused kõigis sellega tegelevates pädevates asutustes.

Otsuste tegemine (Art. 8)

Pädev asutus annab loa ainult siis, kui selles sisalduvad tingimused, mis tagavad käitise vastavuse käesoleva direktiivi nõuetele. Vastasel korral luba ei anta. Kõigis uutes ja muudetud lubades peavad olema üksikasjaliselt kirjeldatud käesoleva direktiivi kohased meetmed õhu, vee ja pinnase kaitsmiseks.

Loas sisalduvad tingimused (Art. 9)

1. Liikmesriigid tagavad, et luba sisaldab kõiki artiklite 3 ja 10 nõuete täitmiseks vajalikke meetmeid, et kogu keskkond oleks õhu, vee ja pinnase kaitsmise kaudu tõhusalt kaitstud.
2. Uue käitise või olulise muutuse puhul, mille kohta kehtib direktiivi 85/337/EEC artikkel 4, võetakse loa andmisel arvesse käesoleva direktiivi artiklite 5, 6 ja 7 kohane teave ja selle põhjal tehtud järeldused.
3. Luba sisaldab heite piirväärtusi reoainete, eriti lisa III loetletute kohta, mida võidakse käitises olulisel hulgal keskkonda heita, pidades silmas nende iseloomu ja võimet kanda reostust ühest keskkonnaelemendist (vesi, õhk ja pinnas) teise. Vajaduse korral sisaldab luba asjakohaseid nõudeid pinnase ja põhjavee kaitsmise ning käitises tekkivate jäätmete käitlemise kohta. Kus vaja, võidakse piirväärtusi täiendada või asendada samaväärsete näitajate või ettekirjutustega tehniliste meetmete kohta. Lisa I alapealkirja 6.6. all loetletud käitiste käesoleva artikli kohastes heite piirväärtustes võetakse arvesse nende käitiste omapära praktilistest kaalutlustest lähtuvalt.

4. Ilma et see piiraks artikli 10 kohaldamist, võetakse lõigus 3 osutatud heite piirväärtuste, samaväärsete näitajate ja tehniliste meetmete kehtestamisel aluseks parim võimalik tehnika, nõudmata mingi konkreetse tehnilise seadme või tehnoloogia kasutamist, kuid võttes arvesse asjassepuutuva kaitise tehnilisi näitajaid, geograafilist asukohta ja kohalikke keskkonnatingimusi. Kindlasti sätestatakse loas meetmed kaug- või ülepiirireostuse minimeerimiseks ja kogu keskkonna tõhusaks kaitsmiseks.

5. Luba peab sisaldama vajaliku heiteseire nõudeid, osutades mõõtmismetodoloogiat ja -sagedust, hinnangu andmise korda ning kohustust anda pädevale asutusele loas seatud tingimuste täitmise kontrollimiseks vajalikke andmeid. Lisas I alapealkirja 6.6. all loetletud kaitiste puhul võib käesolevas lõigus osutatud meetmete kavandamisel arvestada kulusid ja loodetavaid tulemusi.

6. Loas peavad sisalduma ebaharilikes kaitustingimustes võetavad meetmed. Kui on oht kahjustada keskkonda, sisalduvad loas käikuandmist, lekkekäitlust, äkkseisakuid ja töö lõpetamist käsitlevad sätted. Luba võib sisaldada ka ajutisi erandeid lõigu 4 nõuetest, kui pädeva asutuse poolt heaks kiidetud taastamiskava tagab, et need nõuded täidetakse kuue kuu jooksul ning kui projekti tulemuseks on reostuse vähendamine.

7. Luba võib sisaldada muid konkreetseid, liikmesriigi või pädeva asutuse meelest käesoleva direktiivi kohaldamiseks vajalikke tingimusi.

8. Ilma et see piiraks kohustust rakendada loa andmise käesoleva direktiivi kohast korda, võivad liikmesriigid teatavate kaitsekategooriate puhul lisada teatavaid nõudeid üldsivadusesse reeglitesse, selle asemel et nõuda neid konkreetsetes lubades, tingimusel, et loa andmisele lähenetakse komplekselt ning et kogu keskkond on samaväärse tõhususega kaitstud.

Parim võimalik tehnika ja keskkonnakvaliteedi standardid (Art. 10)

Kui keskkonnakvaliteedi standard seab rangemaid tingimusi, kui on võimalik parima võimaliku tehnika rakendamisega saavutada, siis nõutakse loas lisameetmeid, ilma et see piiraks muude keskkonnakvaliteedi standardite rahuldamiseks vajalike meetmete rakendamist.

Parima võimaliku tehnika areng (Art. 11)

Pädev asutus jälgib või saab teavet parima võimaliku tehnika arengu kohta.

Käitajapoolsed muudatused kaitise tegevuses (Art. 12)

1. Käitaja teavitab pädevaid asutusi igast kavandatavast artikli 2 (10) (a) kohasest muutusest kaitise tegevuses. Kui vaja, uuendavad pädevad asutused luba või selle tingimusi.

2. Kaitise tegevuses ei tehta mingeid käitaja kavandatud artiklis 2 (10) (b) määratletud olulisi muudatusi ilma käesoleva direktiivi kohase loata.

Loatingimuste ülevaatamine ja ajakohastamine pädevas asutuses (Art. 13)

1. Pädevad asutused vaatavad loatingimused korrapäraselt üle ja vajaduse korral ajakohastavad neid.

2. Loatingimused vaadatakse igal juhul üle, kui:

- käitise põhjustatud reostus on nii oluline, et loas antud heite piirväärtusi peab uuesti läbi vaatama või uuendama,
- parima võimaliku tehnika oluline muutumine võimaldab ilma suuremate kulutusteta heidet tunduvalt vähendada,
- tehnoloogiaprotsessi või tegevuse ohutuse huvides peab rakendama muid tehnilisi võtteid,
- Ühenduse või riigi uute õigusaktide uued sätted seda nõuavad.

Loatingimuste järgimine (Art. 14)

Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et:

- käitaja järgib käitise kasutamisel loas esitatud tingimusi,
- käitaja teavitab regulaarselt pädevat asutust heiteseire tulemustest ja teatab viivitamatult igast keskkonda oluliselt mõjustavast vahejuhtumist või avariist,
- käitisekäitajad osutavad pädeva asutuse esindajatele igakülgset abi, et nad saaksid käitise tegevust kontrollida, võtta proove ja koguda vajalikku teavet oma tööks käesoleva direktiivi nõuete täitmisel.

Teabe kättesaadavus ja üldsuse osalemine loa andmises (Art. 15)

1. Ilma et see piiraks Nõukogu 7.juuni 1990. aasta direktiivi 90/313/EMÜ) vaba juurdepääsu kohta keskkonnateabele, võtavad liikmesriigid vajalikud meetmed tagamaks, et loataotlused uute käitiste jaoks või oluliseks muutmiseks oleksid sobiva aja vältel üldsusele kättesaadavad, et ta saaks avaldada oma arvamust enne, kui pädev asutus teeb oma otsuse. Otsuse, millele on lisatud vähemalt loakoopia, ja mis tahes hilisemad ajakohastused, peab tegema üldsusele kättesaadavaks.

2. Artiklis 9 osutatud loatingimustega nõutud heiteseire andmed, mida hoitakse pädevas asutuses, peavad olema üldsusele kättesaadavad.

3. Komisjon avalikustab iga kolme aasta tagant liikmesriikidelt saadud andmete põhjal ülevaate suurematest reoaineheidetest ja nende allikatest. Komisjon kehtestab teabeedastuse vormi ja üksikasjad vastavuses artiklis 19 sätestatud korraga. Samas korra kohaselt võib Komisjon soovitada meetmeid, et esimeses alapunktis osutatud heiteülevaates avaldatavad andmed ning ka muudest registritest ja allikatest saadud andmed omavahel sobiksid ja üksteist täiendaksid.

4. Lõike 1, 2 ja 3 kohaldatakse direktiivi 90/313/EMÜ artiklis 3 (2) ja (3) sätestatud piirangute kohaselt.

Teabevahetus (Art. 16)

1. Liikmesriigid saadavad Komisjonile kolme aasta tagant, esimest korda aga 18 kuu jooksul käesoleva direktiivi jõustumise kuupäevast, olemasolevad andmed lisas I loetletud tegevuste kohta kehtivatest piirväärtuste ning, kui võimalik, andmed artiklis 9

viidatud parima võimaliku tehnika kohta, millele need piirväärtused vastavad. Hiljem neid andmeid täiendatakse käesoleva artikli lõigus 3 sätestatud korras.

2. Komisjon korraldab liikmesriikide ja asjassepuutuvate tööstusharude vahel teabevahetust parima võimaliku tehnika, selle arengu ja kaasneva seire kohta. Komisjon avaldab teabevahetustulemused iga kolme aasta tagant.

Ülepiirimõju (Art. 17)

Ühenduses kehtivad heite piirväärtused (Art. 18)

1. Komisjoni ettepanekul kehtestab Nõukogu Lepingus sätestatud korras heite piirväärtused:

- lisa I loetletud käitisekategoriate kohta, välja arvatud selle lisa punktides 5.1 ja 5.4 käsitletud prügilad,
- lisa III loetletud reoainete kohta, mille puhul on vaja Ühenduse tegevust, eriti artiklis 16 sätestatud teabevahetuse suhtes.

2. Kui käesolevale direktiivile vastavad Ühenduse heite piirväärtused puuduvad, kohaldatakse lisa I loetletud käitiste kohta vähemalt lisa II osutatud direktiivides ja muudes Ühenduse õigusaktides sisalduvaid asjakohaseid heite piirväärtusi. Ilma et see piiraks käesoleva direktiivi nõudeid, määrab Nõukogu Komisjoni ettepanekul Lepingus sätestatud korras tehnilised nõuded, millele peavad vastama lisa I punktides 5.1 ja 5.4 osutatud prügilad.

LISA I

ARTIKLIS 1 OSUTATUD TOOTMISTEGEVUSE VALDKONNAD

Käesolev direktiiv ei hõlma uurimis-, arendus- ega katseotstarbelisi käitisi või nende osi.

Allesitatud lubatud piirmäärad kehtivad peamiselt tootlikkuse või toodangu kohta. Kui käitaja tegeleb samas paigas ja samas käitises mitme samasse gruppi kuuluva tegevusega, siis tegevusjõudlused liidetakse.

1. Energiatööstus

- 1.1 Põletusettevõtted nimisoojusvõimsusega üle 50 MW)
- 1.2 Nafta- ja gaasitöötlemistehased
- 1.3 Koksiahjud
- 1.4 Kivisöe utmisettevõtted

2. Metallide tootmine ja töötlemine

- 2.1 Metallimaakide (kaasa arvatud sulfidmaakide) särdamis- või paagutamishjud
- 2.2 Malmi või terast tootvad käitised (esmane või teisene sulatamine), kaasa arvatud pidevvalu tootlikkusega üle 2,5 tonni tunnis
- 2.3 Mustmetalle töötlevad ettevõtted:

- (a) kuumvaltsimisettevõtted tootlikkusega üle 20 tonni toorterast tunnis
- (b) sepikojad löögienergiaga üle 50 kJ vasara kohta, kus kasutatav soojusvõimsus on üle 20 MW
- (c) pinnete pealesulatamine tootlikkusega üle 2 tonni toorterast tunnis
- 2.4 Mustmetallide valukojad tootlikkusega üle 20 tonni päevas
- 2.5 Käitised:
 - (a) värviliste toormetallide tootmiseks maagist, kontsentratsioonidest või teisest toormest metallurgiliselt, keemiliselt või elektrolüütiliselt
 - (b) värviliste metallide, sealhulgas teise toorme, sulatamiseks, kaasa arvatud sulamite valmistamiseks, (rafineerimise, valamise jne. eesmärgil) tootlikkusega üle 4 tonni pliidi või kaadmiumi ööpäevas või üle 20 tonni kõiki muid metalle ööpäevas
- 2.6 Käitised metallide või plastide elektrolüütiliseks või keemiliseks pinnatöötamiseks kus töötlemisvannide kogumaht ületab 30 m³

3. Mineraalitööstus

- 3.1 Käitised tsemendiklinkri tootmiseks pöördahjudes tootlikkusega üle 500 tonni ööpäevas või lubja tootmiseks pöördahjudes tootlikkusega üle 50 tonni ööpäevas või muudes põletus-ahjudes tootlikkusega üle 50 tonni ööpäevas
- 3.2 Käitised asbesti tootmiseks või asbestil põhinevate toodete valmistamiseks
- 3.3 Klaasi, sh. klaaskiu, tootmiseadmed sulatusvõimsusega üle 20 tonni ööpäevas
- 3.4 Käitised mineraalainete sulatamiseks, sealhulgas mineraalkiu tootmiseks, sulatusvõimsusega üle 20 tonni ööpäevas
- 3.5 Käitised keraamiliste toodete valmistamiseks põletamise teel, eelkõige katusekivide, telliste, raskesulamitelliste, kahhelkivide, keraamiliste materjalide või portselani põletamiseks tootlikkusega üle 75 tonni ööpäevas ja/või ahjudes mahutavusega üle 4m³ ning mahtuvus-tihedusega üle 300 kg/m³ põletusahju kohta

4. Keemiatööstus

Tootmine käesolevas punktis loetletud tegevusvaldkonnades tähendab alapunktides 4.1.- 4.6. loetletud ainete või ainegruppide tootmist tööstuslikus ulatuses keemiliste menetluste abil

- 4.1 Keemiatööstuse seadmed alltoodud orgaaniliste põhikemikaalide tootmiseks:
 - (a) lihtsüsivesinikud (atsüklilised või tsüklilised, küllastatud või küllastamata, alifaatsed või aromaatsed)
 - (b) hapnikku sisaldavad süsivesinike derivaadid nagu alkoholid, aldehüüdid, ketoonid, karboksüülhapped, estrid, atsetaadid, eetrid, peroksiidid, epoksüvaigud
 - (c) väävlit sisaldavad süsivesinike derivaadid
 - (d) lämmastikku sisaldavad süsivesinike derivaadid nagu amiinid, amiidid, nitrosoühendid, nitroühendid või nitraadiühendid, nitriilid, tsüanaadid, isotsüanaadid
 - (e) fosforit sisaldavad süsivesinike derivaadid
 - (f) halogeenitud süsivesinikud
 - (g) metallorgaanilised ühendid
 - (h) põhilised plastid (polümeerid, sünteeskiud ja tselluloosil põhinevad kiud)
 - (i) sünteetilised kummid

- (j) värvained ja pigmendid
- (k) pindaktiivsed ained

4.2 Keemiatööstuse seadmed alltoodud anorgaaniliste põhikemikaalide tootmiseks:

- (a) gaasilised ained, nagu ammoniaak, kloor või vesinikkloriid, fluor või vesinikfluoriid, süsinikoksiidid, väävliühendid, lämmastikoksiidid, vesinik, vääveldioksiid, süsinikoksiidkloriid,
- (b) happed, nagu kroomhape, vesinikfluoriidhape, fosforhape, lämmastikhape, vesinikkloriidhape, väävelhape, ooleum, väävlishape,
- (c) alused, nagu ammooniumhüdrosiid, kaaliumhüdrosiid, naatriumhüdrosiid,
- (d) soolad, nagu ammooniumkloriid, kaaliumkloraat, kaaliumkarbonaat, naatriumkarbonaat, booraks, hõbenitraat
- (e) mittemetallid, metalloksiidid või muud anorgaanilised ühendid nagu kaltsiumkarbiid, räni, ränikarbiid.

4.3 Keemiatööstuskäitised fosfor-, lämmastik- või kaaliväetiste tootmiseks (liht- või liitväetised);

4.4 Keemiatööstuskäitised põhiliste taimekaitsevahendite ja biotsiidide tootmiseks

4.5 Käitised põhiliste ravimainete tootmiseks keemiliste või bioloogiliste protsesside abil

4.6 Keemiatööstuskäitised lõhkematerjalide tootmiseks

5. Jäätmekäitlus

Ilma et see piiraks direktiivi 75/442/EMÜ artikli 11 või Nõukogu 12. detsembri 1991. aasta direktiivi 91/689/EMÜ) ohtlike jäätmete kohta artikli 3 kohaldamist:

- 5.1 Käitised ohtlike jäätmete kõrvaldamiseks ja taaskasutamiseks, mis on määratletud direktiivi 91/689/EMÜ artiklis 1 (4) toodud loetelus, direktiivi 75/442/EMÜ lisades II A ja II B (toimingud R1, R5, R6, R8 ja R9) ja Nõukogu 16. juuni 1975. aasta direktiivis 75/439/EMÜ) jääkõlde kõrvaldamise kohta, jõudlusega üle 10 tonni ööpäevas
- 5.2 Käitised olmejäätmete põletamiseks, mis on määratletud 8. juuni 1989. aasta Nõukogu direktiiviga 89/369/EMÜ) õhureostuse vältimise kohta uutest olmejäätmepõletusettevõtetest ja 21. juuni 1989. aasta Nõukogu direktiiviga 89/429/EMÜ) õhureostuse vähendamise kohta olemasolevatest olmejäätmepõletusettevõtetest jõudlusega üle 3 tonni tunnis
- 5.3 Käitised tavajäätmete kõrvaldamiseks, nii nagu see on määratletud direktiivi 75/442/EMÜ lisas II punktide D8 ja D9 all, jõudlusega üle 50 tonni ööpäevas
- 5.4 Prügilad, kuhu ladestatakse jäätmeid üle 10 tonni ööpäevas, või mille üldmaht on üle 25 000 tonni, välja arvatud püsijäätmeprügilad

6. Muud tegevusalad

6.1 Käitised:

(a) tselluloosi tootmiseks puidust või muudest kiudmaterjalidest;

(b) paberi ja papi tootmiseks jõudlusega üle 20 tonni ööpäevas

6.2 Käitised tekstiili või kiu eeltöötlemiseks (pesemiseks, pleegitamiseks, merseerimiseks) või värvimiseks jõudlusega üle 10 tonni ööpäevas

6.3 Nahaparkimistehased tootlikkusega üle 12 tonni valmistoodangut ööpäevas

- 6.4 (a) tapamajad tootlikkusega üle 50 tonni rümpasid ööpäevas
(b) käitised toiduainete töötlemiseks ja tootmiseks:
- loomsest toormest (v.a. piim) tootlikkusega üle 75 tonni valmistoodangut ööpäevas
- taimsest toormest tootlikkusega üle 300 tonni valmistoodangut ööpäevas (kvartali keskmine)
(c) käitised piima tootmiseks ja töötlemiseks, milles võetakse vastu üle 300 t piima ööpäevas (aasta keskmine)
- 6.5 Käitised loomakorjuste või loomsete jäätmete kõrvaldamiseks või taaskasutamiseks jõudlusega üle 10 tonni ööpäevas
- 6.6 Suurfarmid kodulindude või sigade intensiivkasvatuseks suurusega üle:
(a) 40 000 linnu;
(b) 2000 produktiivsea (kaaluga üle 30 kg);
(c) 750 emise.
- 6.7 Käitised ainete, esemete või toodete pinnatöötamiseks orgaaniliste lahustite kasutamisega, eriti viimistlemiseks, trükkimiseks, katmiseks, rasva ärastamiseks, veekindluse tagamiseks, kruntimiseks, värvimiseks, puhastamiseks või impregneerimiseks lahustite kuluga üle 150 kg tunnis või üle 200 tonni aastas
- 6.8 Käitised grafiidi (tempersöe) või elektrografiidi tootmiseks põletamise või grafitiseerimise abil

LISA III

HEITE PIIRVÄÄRTUSTE MÄÄRAMISEL ARVESSE VÕETAVATE REOAINETE NIMISTU

ÕHK

1. Vääveldioksiid ja muud väävliühendid
2. Lämmastiku oksiidid ja muud lämmastikuühendid
3. Süsinikoksiid
4. Lenduvad orgaanilised ühendid
5. Metallid ja nende ühendid
6. Tolm
7. Asbest (lenduvad osakesed, kiud)
8. Kloor ja selle ühendid
9. Fluor ja selle ühendid
10. Arseen ja selle ühendid
11. Tsüaniidid
12. Ained või valmistised, mille kantserogeenne või mutageenne või paljunemist õhu kaudu mõjutav toime on tõestatud
13. Polüklooritud dibensodioksiinid ja polüklooritud dibensofuraanid

VESI

1. Halogeenorgaanilised ühendid ja ained, mis võivad neid ühendeid veekeskkonnas moodustada.

2. Fosfororgaanilised ühendid
3. Tinaorgaanilised ühendid
4. Ained või valmistised, mille kantserogeenne või mutageenne või paljunemist vees või vee kaudu mõjutav toime on tõestatud
5. Püsivad süsivesinikud ning püsivad ja bioakumuleeruvad orgaanilised mürgained
6. Tsüaniidid
7. Metallid ja nende ühendid
8. Arseen ja selle ühendid
9. Biotsiidid ja taimekaitsevahendid
10. Heljum
11. Eutrofeerumist soodustavad ained (eeskätt nitraadid ja fosfaadid)
12. Ained, mis mõjuvad halvasti hapnikubilansile (ning mida on võimalik mõõta BHT, KHT jt. analoogiliste näitajate kaudu).

LISA IV

Asjaolud, mida on vaja arvesse võtta artiklis 2 (11) määratletud parima võimaliku tehnika valikul, silmas pidades selle eeldatavat tasuvust ning ettevaatus- ja reostuse vältimise abinõusid:

1. jäätmevaese tehnoloogia rakendamine;
2. vähemohtlike ainete kasutamine;
3. kus sobib, tootmisel tekkivate ainete ja jäätmete ringlussevõtu ja taaskasutamise arendamine;
4. tootmistingimustes tõhusaks osutunud võrreldavate protsesside, seadmete või käitlusvõtete evitamine;
5. tehnoloogilised uuendused ning teaduse ja teadmiste areng;
6. heidete olemus, mõju ja suurus;
7. uue või olemasoleva käitise käikuandmistähtpäev;
8. parima võimaliku tehnika evitamiseks vajalik aeg;
9. tootmises kasutatava toorme (vesi kaasa arvatud) tarve ja olemus ning nende energeetiline kasutegur;
10. heidete kahjuliku keskkonnamõju vältimise või minimeerimise vajalikkus ning sellega kaasnev risk;
11. avariide vältimise ning nendega kaasneva keskkonnaohu minimeerimise vajalikkus;
12. Komisjoni või rahvusvaheliste organisatsioonide poolt avaldatud artikkel 16 (2) kohane teave.

INFO, MIS PEAKS SISALDUMA SLAIDIDEL

SLAID 1

Euroopa Liidu horisontaalsed õigusaktid

- direktiiv vabast juurdepääsust keskkonna-informatsioonile (90/313);
- keskkonnauditi ja -korralduse määrus (EMAS) (1836/93);
- keskkonnamärgistuse määrused (880/92 tööstusproduktid ja 2092/91 ökotalus ja ökotalus saadused);
- IPPC direktiiv (96/61);
- Seveso direktiiv (82/501, asendatud 96/82-ga)

SLAID 2

Euroopa Ühenduse direktiivid 85/337/EEC ja 97/11/EC

KMH kontseptsiooni kolm aluspõhimõtet

- vajalik on luba – keegi ei või ellu viia projekti, millel on oluline mõju keskkonnale, ilma avaliku sektori (otsustaja) loata;
- protseduurilised nõudmised

KMH protseduur peab läbima 5 faasi:

- a) arendaja peab läbi viima uuringu kavandatava projekti (või kavandi) keskkonnamõjude kohta (Art. 5.2.);
- b) loataotlusega peab kaasas käima dokumentatsioon hinnatud otsese või kaudse keskkonnamõju kohta;
- c) kui otsustaja saab taotluse, peab ta tagama, et informatsioon kataks kõik peamised projektiga kaasas käivad keskkonnamõjud ning võib taodelda lisainformatsiooni;
- d) kui informatsiooni ja hinnang on korras, siis otsustaja peab
 - avalikustama projekti ja selle keskkonnamõjud;
 - paluma teiste asjassepuutuvate institutsioonide kommentaare;
 - paluma teiste mõjutatavate riikide kommentaare
- e) arvestades kommentaare ja avalikkuse seisukohti, peab otsustaja otsustama kas kiita projekt heaks (anda luba) või ei

- kui arendaja (ja otsustaja) ei täida keskkonnamõju hindamise protseduureegleid, on antud luba kehtetu

SLAID 3

Euroopa Ühenduse direktiivid 85/337/EEC ja 97/11/EC

Direktiiviga sätestatud peamised kohustused

1. arendaja peab läbi viima KMH protseduuri enne kui taotleb direktiiviga kaetud projekti elluviimiseks luba (art. 2.1.);

2. KMH peab identifitseerima, kirjeldama ja hindama projekti otsest ja kaudset mõju järgmiste faktorite suhtes (art. 3):

- inimesed, floora ja fauna;
- maapõu, vesi, õhk, kliima ja maastikud;
- esimeses ja teises punktis nimetatud faktorite vastasmõjud;
- materiaalsed väärtused ja kultuuripärand;

3. arendaja poolt edastatav informatsioon peab sisaldama vähemalt (art. 5.3.):

- projekti kirjeldus (asukoht, tööpõhimõte, suurus);
- oluliste kahjulike mõjude ärahoidmiseks, vähendamiseks ja kui võimalik parandamiseks plaanitud meetmete kirjeldus;

- andmed, mis on vajalikud projekti peamiste eeldatavate keskkonnamõjude identifitseerimiseks ja hindamiseks;
- informatsiooni mitte-tehniline kokkuvõte;
- 97/11 – uuendus: arendaja peab välja tooma ka alternatiivid ja põhjendama asukohavalikut

4. avalikkuse kaasamine (*public hearing*).

Liikmesriik peab kindlustama, et:

- igasugune artikkel 5 alusel kogutud informatsioon tuleb avalikustada;
- liikmesriik peab määrama info edastamise ja konsultatsioonide pidamise detailse korra (art. 6.3.);
- asjassepuutuval avalikkusel peab olema võimalus avaldada arvamust enne projekti algust (art. 6.2.);
- protsessi ajakava peab olema koostatud selliselt, et võimaldaks arvestada avalikkuse arvamust enne loa väljastamist (uus 6.2.);

5. lõppotsus peab arvestama kogutud informatsiooni, uurimuste tulemusi ja avalikkuse kommentaare (art. 8)

SLAID 4

**Euroopa Ühenduse direktiiv 90/313/EEC
juurdepääsust keskkonnavalasele informatsioonile**

olulisemad kohustused ja õigused

- Liikmesriigid peavad kindlustama, et võimuorganid võimaldaksid keskkonnavalasele infole juurdepääsu igale füüsilisele ja juriidilisele isikule tema nõudel, ilma et

isik peaks tõestama oma huvi selle info vastu (Art. 3.1);

- Liikmesriigid peavad määrama juhised, mille alusel keskkonnaalane info avalikustatakse (Art. 3.1);
- Riigivõimuorgan peab iga isiku informatsiooni taotlusele vastama nii kiiresti kui võimalik ja mitte hiljem kui kahe kuu jooksul nõude saamisest. Infole juurdepääsu keelamise põhjused peavad olema vastuses märgitud (Art. 3.4);
- Liikmesriigid võivad andmete esitamise eest nõuda mõõdukat tasu (Art. 5);
- Liikmesriigid peavad tegema kõik vajaliku kindlustamiseks, et keskkonna eest vastutavate ja riigivõimule alluvate organite halduses olev keskkonnaalane info avalikustataks (Art. 6);
- Liikmesriigid peavad soodustama üldsuse varustamist keskkonnaalase infoga (Art. 7).

SLAID 5

Euroopa Ühenduse direktiiv 90/313/EEC juurdepääsust keskkonnaalasele informatsioonile

Erandid

- Liikmesriigid võivad keelduda nõude rahuldamisest kui see puudutab (Art. 3.2):

- võimuorganite konfidentsiaalseid toiminguid, rahvusvahelisi suhteid ja riigi kaitset;
 - riigi julgeolekut;
 - materjale, mis on või on varem olnud kohtus otsustamisel või uurimise all (k.a. distsiplinaaruurimine) või dokumente, mis on eeluurimise all;
 - äri-, tööstus- ja intellektuaalse omandi saladusi;
 - füüsiliste isikute konfidentsiaalsust;
 - materjali, mille on andnud kolmas isik, kes ei ole selleks seadusega kohustatud;
 - materjali, mille avalikustamine osutub tõenäoliselt keskkonnale kahjulikuks
- Infonõude rahuldamisest võib keelduda, kui see sisaldab valmimata dokumente või andmeid, sisemist infovahetust või kui nõue on silmnähtavalt põhjendamata või formuleeritud liiga üldsõnaliselt (Art. 3.3).

SLAID 6

Euroopa Ühenduse direktiiv 96/61/EÜ reostuse kompleksse vältimise ja kontrolli kohta

Mõjuala

Lisas I nimetatud keskkonda ulatuslikult reostavad tegevused

Peamised protseduurilised nõudmised

- Käitaja loataotlus peab sisaldama Artiklis 6 nimetatud informatsiooni;
- Taotlus tuleb avalikustada (Art. 15);
- Võimaliku piireületava keskkonnamõju korral tuleb informeerida mõjutatavat riiki (Art. 17)

Loa andmisel tuleb arvestada

- parimat võimalikku tehnikat (BAT) (Art. 2.11) – keskkonna ja majandushuvide tasakaal;
- tuleb vältida olulise reostuse tekitamist ja liigsete jäätmete teket;
- õnnetuste ja reostusest tulenevate riskide ärahoidmist (Art. 3);
- Euroopa Liidu keskkonnastandardeid (Art. 10);
- Integreeritud lähenemist (Art. 7);
- Luba ei tohi anda, kui käitis ei vasta direktiivi nõuetele (Art. 8)

Loa kohustuslik perioodiline ülevaatus

- loa tingimused tuleb perioodiliselt üle vaadata ja ajakohastada (Art. 13.1);
- loa ülevaatus vajalik ootamatu reostuse või artiklis 13.2 sätestatud juhtudel

Olemasolevad käitised

- luba vajalik 2007. aastast (Art. 5.1);
- luba vajalik artiklis 12 toodud muutuste korral

KIRJANDUS

- H. Veinla “Sissejuhatus keskkonnaõigusesse”, 1998. ISBN 9985750136;
- T. Kaasik “Euroopa Liidu keskkonnapoliitika”, Tallinn 1995. ISBN 5460001811;
- L. Krämer “EC Environmental Law”, London, Sweet & Maxwell, 2000. ISBN 0421590203;
- www.riigikogu.ee/ Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnanõuditeerimise seadus, Riigikogus vastu võetud 14. juunil 2000;
- www.unece.org/ Espoo (1991) konventsioon riigipiiriülese keskkonnamõju hindamisest (inglise keeles);
- www.envir.ee/arhus Arhusi (1998) konventsioon üldsuse juurdepääsust infole, osalemisest otsuste tegemisel ja juurdepääsust õigusemõistmisele keskkonna alal;
- www.europa.eu.int/eur-lex/en/ Euroopa Ühenduse direktiivid 85/337/EEC ja 97/11/EC; 90/313 ja 96/61